

Beslut

Datum 2015-04-13

Dnr 1.1.4-217-2014

Ert 436-7236-13

Er 2014-01-08

Avdelning Kulturmiljöavdelningen

Enhet Enheten för förvaltnings-
ärenden och bidrag

Omprövning gällande område av riksintresse för kulturmiljövården Kronobäck-Råsnäs (H55) i Mönsterås kommun, Kalmar län

Beslut

Riksantikvarieämbetet beslutar med stöd av 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. att riksintresset Kronobäck-Råsnäs (H55) i Mönsterås kommun, Kalmar län inte längre är att bedömas som riksintressant för kulturmiljövården. Riksantikvarieämbetet upphäver därmed det tidigare beslutet från 1997-08-18 (beteckning 513-2509-1997) avseende Kronobäck-Råsnäs (H55).

Ärendet

Länsstyrelsen i Kalmar har gjort en översyn av samtliga riksintressen för kulturmiljövården i Kalmar län. Behovet av en översyn har varit stort i Kalmar län sedan utpekandet i slutet av 1980-talet. Den fördjupning och förtydligande av värdetexterna som skulle följa har aldrig blivit av. Ökat fokus på helhetsmiljöer än på enskilda objekt, ny och bättre kunskap om många miljöer samt de senaste årtiondenas övergång till digitala verktyg gör sammantaget att stora delar av nuvarande värdetexter och avgränsningar upplevs som allt för omoderna och svårhanterliga. Av den anledningen har länsstyrelsen valt att genomföra en översyn av underlagen som är av riksintresse för kulturmiljövården. Utgångspunkten för översynen har varit kommunens uttryckliga behov av tydligare värderingar och avgränsningar av riksintressena. Arbetet med översynen har genomförts i nära dialog med kommunen som under arbetets gång har haft möjlighet att lämna synpunkter på revideringsförslaget.

Länsstyrelsen i Kalmar län inkom den 8 januari 2014 med en begäran till Riksantikvarieämbetet om att upphäva riksintresset Kronobäck-Råsnäs (H55) i Mönsterås kommun, Kalmar län.

Riksintressets värdetext enligt beslut av Riksantikvarieämbetet 1996:

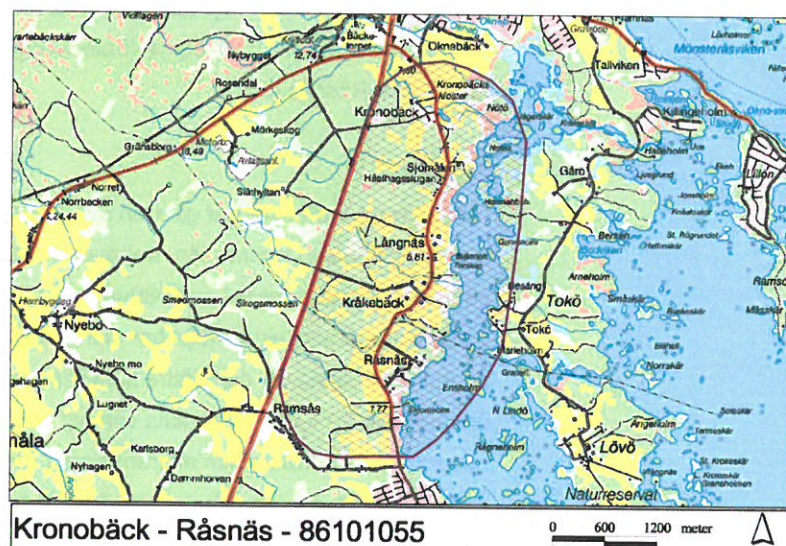
Motivering:

Herrgårdsmiljö, med spår från järnålder till medeltid men präglad av det sena 1800-talets stordrift. (*Klostermiljö, Boställsmiljö, Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Storskaligt produktionslandskap och hävdade sjömarker med gravfält från järnåldern. Platsen för Oknebäcks hospital från 1200-talet. Ruin efter Johanniterordens klosterkyrka och härbärke från 1479. Kronobäcks fd översteboställe med huvudbyggnad från 1905. Råsnäs herrgård med barockhuvudbyggnad från 1756 samt arbetarbostäder, ekonomibyggnader och park.

Riksintressets avgränsning:

Skälen för beslutet

Detta område utgör en del av odlingslandskapet vid kusten söder om Mönsterås. Området kännetecknas av en övergångsbygd mellan den odlade kuststräckan och det mer skogliga inlandet samt av den närliggande moränskärgården. Områdets främsta kulturvärden utgörs därför av de som kan kopplas till odlingslandskapet och till den kustnära verksamheten. Ruinen efter Johanniterordens kloster i Kronobäck, Råsnäs herrgård och järnåldersgravfälten vid sjön har alla var för sig höga kulturhistoriska värden. Platsen för Oknebäcks hospital är något osäker men ska enligt traditionen ha legat i Spetalehult, ett område väster om Kronobäck och utanför riksintresset. Ett storskaligt produktionslandskap kopplat till

herrgårdsmiljöer är utmärkande för hela denna kuststräcka söder om urbergsbygderna i norr, och kännetecknar inte bara miljöerna just i detta område. Merparten av de värden som uttrycker riksintresset är skyddade av KML. Klosterlämningar vid Kronobäck och järnåldersgravfältet är fornlämningar och Råsnäs herrgård är, tillsammans med stall och ett par arbetarbostäder, byggnadsminne. Det som inte har något lagligt skydd är odlingslandskapet med sina hävdade sjömarker. Någon tydlig kulturhistorisk helhetsmiljö, vilket ska känneteckna ett område av riksintresse, finns inte. Flera fristående miljöer uttrycker var för sig olika kulturhistoriska skeden från medeltid till sent 1800-tal. Dessa enskilda uttryck utgör inte tillsammans att den regionala kulturhistorien är läsbar i landskapet på det sätt som efterlyses. De flesta av områdets värden kan inte heller anses vara mer representativa för regionen eller denna kustbygd än vad andra miljöer är, vilka ingår i närliggande riksintressen med motsvarande motiv.

Sammantaget delar Riksantikvarieämbetet länsstyrelsens bedömning att Kronobäck-Råsnäs (H55) i Mönsterås kommun, Kalmar län ska utgå som riksintresse för kulturmiljövården.

Detta beslut har fattats av överantikvarien Knut Weibull efter föredragning av handläggaren Eva Waldén Selin. Även avdelningschefen Qaisar Mahmood och tf. enhetschefen Almir Cehajic har varit med om den slutliga handläggningen.

Knut Weibull

Eva Waldén Selin

Kopia till:
Boverket
Mönsterås kommun